

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Pärandtehnoloogia õppekava

Rahvusliku tekstiili eriala

Liina Shirasaki

SIIDKIMONOST KLEIDIKS

Lõputöö

Juhendaja: Riina Tomberg, MA

Kaitsmisele lubatud

Viljandi 2022

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. KIMONO AJALOOLINE TAUST.....	5
1.1 Kimono löige.....	6
1.2 Peremärgid	7
1.3 Kimono erinevad hooajad ja vanusegrupid.....	8
1.4 Rõivastumise reeglitest Jaapani ühiskonnas	10
1.5 Naise rollist Jaapani ühiskonnas	11
2. 1920-1930ndad JA KLEIDID	13
2.1 Siidkimonost 1920-1930ndate kleidiks.....	15
2.2 Materjali valik ja hooldus	16
2.3 Tootearendus, kavandamine ja tööproov	16
2.4 Kolleksiooni teostamine.....	18
2.4.1 Kolleksiooni värvivalik	18
2.4.2 Õmblusprotsessi kirjeldus	20
2.4.3 Valupunktid.....	21
2.5 Aja- ja materjalikulu	22
3. KOKKUVÕTE	24
KASUTATUD KIRJANDUS.....	25
LISAD	26
Lisa 1 Tööproov ja tootearendus	26
Lisa 2 Ülesharutatud kimono osad.....	28
Lisa 3 Kleitide lõiked	29
Lisa 4 Lõigete paigutused kimono osadel	31

Lisa 5 Kleitide aksessuaarid, kübarad ja käekatted.....	33
Lisa 6 Kleidikollektsiooni fotod	34
SUMMARY	37
LIHTLITSENTS	38

SISSEJUHATUS

Lõputöö temaatika ja sellest lähtuv siidkimonotest kleitide valmistamine on alguse saanud minu kolm semestrit kestnud vahetusõpingutest Jaapanis Kansai Gaidai ülikoolis 2016.-2017. aastal. Lähemad isiklikud kokkupuuted kimono kandmise ja kimonokangaste taaskasutamise tekitasid minus sügavamalt huvi kimono ajaloo ja tänapäevase käekäigu suhtes. Soov õmblemise alal ettevõtjana tegutseda on samuti lõputöö tegemise oluliseks tõukejõuks. Enim tekitab küsimusi, mispärast on taaskasutuse poodides müüa ülisuur kogus kasutatud ja väheste kahjustustega kimonosid, mida tegelikult traditsioonilisel moel kanda ei saa. Uuritavat teemat on väga vähe kajastatud ning taaskasutuse moedisaini esindajate pakutavate toodete seas on Jaapanis peamiselt valida kimonost ringiõmmeldud formaalseid ja kehasse töödeldud, voodriga kleite. Seega on käsitletava teema valik igati põhjendatud.

Ka Eestis on kimono populaarsust kogunud – juunist novembrini 2021. aastal toimus Adamson-Ericu muuseumis näitus „Kimono. Jaapani ilu puudutus“, kus esitleti käesoleva ja eelmise sajandi eri tüüpi kimonoid ja obisid. Muuseumi kodulehelt leiab, et näitusega jätkati koostöös Ars Orientalisega juba traditsiooniks saanud jaapani klassikaliste kunstivormide tutvustamist. Alates 2000. aastast on muuseumis toimunud kaheksa kõrgetasemelist jaapani kunsti näitust. (Adamson Ericu muuseumi koduleht 2021)

Diplomitöö uurimusliku osa eesmärgiks on anda ülevaade kimono pikast ajaloost ja selle vältel kasutatud peremärkidest, tuua välja hooegade värve ja mustreid, ning vaadelda põgusalt jaapani ühiskonda ja naise rolli selles. Soovin leida vastust järgmistele küsimustele – kuidas saab otstarbekalt kimonokangast taaskasutada? Milliseid kimono valmistamisel kasutatud pärandtehnoloogilisi nüansse oleks võimalik ka kleitide juures kasutada? Mispärast vanemad daamid tunnevad huvi avaralõikelise vabaaja kleidi vastu? Milliseid värve vanemaealised daamid kleitidel eelistaksid? Töö hüpoteesina väidan, et paljusid taaskasutusest leitavaid väheste kahjustuste ja plekkidega kimonosid saab tegelikult otstarbekalt taaskasutada, ning vanemaealiste daamide soovid on seni vaid unistuseks jäänud. Lisaks valitud 1920-1930ndate kleitide lõike

valikule pakun võimalust kleitide juurde valmistada kübaraid ja käekatteid, mis võimaldavad ka kõrges eas end stiilselt ja enesekindlalt tunda.

Diplomitöö loov-praktilise osa eesmärk on kavandada ning valmistada taaskasutuslikest kimonosiididest 1920-1930ndate aastate stiilis kleitide kollektsioon, millesse kuuluvad kolm erinevat värvi siidkleiti (helesinine, helekollane ja vanaroosa). Sealjuures olen arvesse võtnud kasutatava materjali naturaalsuse (kleitide puhul siid ja käekatted puuvill), eelneva päritolu (tekstiilid pärinevad valdavalt taaskasutuskeskustest, *secondhand*-kauplustest, tuttavate ja sõprade kodustest varudest) ning kimono mustrite ja lõikelahendused.

Lõputöö kirjalik osa koosneb kahest peatükist. Esimeses peatükis annan põgusa ülevaate kimono ajaloost, peremärkidest, hooaegadest ja vanusegruppidest, rõivastumise reeglitest ja naise rollist jaapani ühiskonnas.

Teises peatükis kirjeldan siidkimonotest 1920-1930ndate kleitideks saamise lugu, selgitan valitud ajastu, lõigete ja materjali valikut, kirjeldan kollektsiooni teostamist (tootearendus ja prototüübid) ning kleitide juurde valmistatud aksessuaare (kübarad ja kindad). Kollektiooni teostamist iseloomustavad autori fotod ja joonised on ära toodud lisades.

1. KIMONO AJALOOLINE TAUST

Sõna „kimono“ on kindlasti üks üle maailma levinumaid jaapani kultuuri termineid, mis tegelikult võeti kasutusele alles 19. sajandi keskel. Otsetõlkes tähendab see „seljaskandmise eset“ (ingl k *a thing to wear*) ning see tähistabki jaapani traditsioonilist täispikkuses riideeset, mille ülesandeks on katta kogu keha. Kimonoks valmistatavat 12-15meetrilist kangarulli nimetatakse „*tanmono*“ ning traditsiooniliselt on selle laius 34-37cm.

Adamson-Ericu muuseumis toimus 11. juunist 21. novembrini 2021. aastal näitus “Kimono. Jaapani ilu puudutus.” Näituse puhul välja antud raamatust võib lugeda järgmist: „Kimono arengulugu ulatub läbi aastasadade. Kimono vorm kujunes välja kõrgklassi rõivana 8.-12. sajandil. Selle ajastu kimonokomplekte pole küll säilinud, kuid hea ettekujutuse toonasest voogavalt paljukihilise rõivana kantud ning seeläbi riide eri kihtide tundlikke värvikombinatsioone maitsekalt kasutanud kimonotest annab nii poeesia kui ka kujutav kunst“. (Koll ja Paves, 2021, lk 7)

Olles vahetusülilikoolis õppinud Jaapani riietuse ajalugu, vaidleksin siinkohal vastu väitele, et 8.-12. sajandi kimonokomplekte pole säilinud. Esimene tõend sellest on Osakas asuv Ajaloomuuseum (ingl k *Osaka Museum of History*), kus Heiani ajastu (794-1185 m.a.j.) püsinäitusel on näha ca kümnekond kimonokomplekti vahakujude seljas.

Foto 1 ja 2. Osaka Ajaloomuuseumi Heiani ajastu kimonod. Liina Shirasaki 2017

Teine tõend on Nara linnas asuv Shoso-in muuseum, kus iga-aastaselt viiakse sügiseti läbi esemete tuulutamine ning selle käigus valitakse näitusele 40 eset. Iga ese peab 60 aastat „puhkama“, enne kui taas näitusele valitakse.

Vana aja ait ehk ladu ongi jaapani keeles *shoso-in*. Muuseumi kodulehe kohaselt annetas 8. sajandi keskel keisrinna pärast oma abikaasa, keiser Shōmu surma temale kuulunud esemed sinna aita hoiule. Hiljem lisati sinna veel esemeid, seega vanemaid kui Heiani ajastu rõivaid on säilinud ning neid võib iga-aastastel Shoso-in näitustel näha.

1.1 Kimono löige

Koll ja Paves kirjeldavad kimonot kui „...sirgetest ja kindla mõõduga kangapaanidest õmmeldud rõivast, mille lihtne T-tähekujuline põhilöige on püsinud ajas peaaegu muutumatuna. Suurimaks variatsiooniks on kandja vanust ja seisust markeeriv erinev käiste laius ja pikkus. Kimonot kantakse vasak hõlm üle parema, ümber keha mässitult ja ehisvöö obiga kinnitatult. Suhteliselt standardsete mõõtudega kimonot kohandatakse igale inimesele parajaks vöökinnituste abil ning rõivast nii palju vöö alla üles tõestest, et saadakse kandjale sobiv pikkus.“ (Kimono 2021, lk 7)

Külmema ilma korral kantakse siidist ja voodriga kimonosid, suvepalavaga voodrita puuvillaseid ja talvel peenvillaseid kimonosid, mida nimetatakse jukataks (jaap k *yukata*). Kui siidkimono peale pannakse brokaadist ehisvöö obi, siis jukata peale võib siduda puuvillasest materjalist või lausa pitsilise vöö, hõlmad võib kinni siduda ka laiema salliga.

Koll ja Paves selgitavad, et kimono sobitub hästi Jaapani ilmastikuga. Õhkõrnast kangast voodrita suvekimonosse saab riietuda kuumal suvel, talvel pannakse aga selga mitmekihiline voodri ja soojenduskihtidega kimono. Kimono ümber keha mähkuv kandmisviis oli igati kohane jaapani traditsioonilisele eluviisile ja elamukultuurile, mille puhul suur osa tegevusi toimub põrandat katvaid mattidel. (Kimono 2021, lk 8)

Ülearu palju informatsiooni ei leidu kimono kandmise juurde käiva kombestiku kohta. Minul on kimono kandmise kogemust umbes tosinkond ning tean, et ei ole ilus pika sammuga kõndides kimono hõlmade vahelt oma jalgu näidata. Samuti ei peeta kombekaks tõsta küünarnukki õlast kõrgemale, et kaenla all olevast avausest aluspesu välja paistaks. Ära võetakse ka käekell ning

loobutakse pilkupüüdvatest ja massiivsetest kõrvarõngastest ning pigem kantakse kimono ja hooaja värvidega sobivaid tekstiilist valmistatud traditsioonilisi juuksehteid *kanzashi*.

Foto 3. Tekstiilist juuksehteid *kanzashi*.

Liina Shirasaki 2022

1.2 Peremärgid

Peremärk on väike motiiv, mida Jaapani perekonnad on kasutanud oma formaalsel rõivastusel. Välismaalastel võib olla keeruline seda kommet mõista, kuna meie rõivastus on nii erinev.

Õukondlased hakkasid 11. sajandil (Heiani ajastul) kasutama peremärke oma kuningakoja formaalsetel rõivastel, hiljem lisasid need märgid ka oma kaarikutele. Ajastu lõppedes 12. sajandil võttis sõdalaste klass valitsuse üle, ning ka sõdalased hakkasid embleeme kasutama oma banneritel, lippudel, relvadel ja rippuvatel kardinatel, et sõja ajal märgistada oma laagreid. Õukondlane ja tema majapidamine kasutasid näiteks ühte peremärki. Sõdalane lasi oma perel oma peremärki kasutada, kuid alluvad võisid kasutada tema peremärgi variatsiooni. Edo ajastul 17. sajandil hakati peremärke veelgi laialdasemalt kasutama. Sõdu polnud, ning peremärk muutus taas õukondliku riietuse ornamendiks. Rahvale meeldisid sümmeetrilised kujundused – populaarseks sai ring embleemi ümber. Tikitud peremärke kasutati dekoratiivsel eesmärgil, ka lihtrahvas lisas

oma kimonote kaunistamiseks peremärke. Meiji ajastul (1868-1912) keelati näiteks krüsanteemiga peremärgi kasutamine, kuna see oli vaid kuningapere sümbol. (Adachi 1972, lk v-vi)

Põhilisi peremärke on 300-550, koos erinevate variatsioonidega on neid kokku mitu tuhat. Siia kuuluvad nii loomad kui ka linnud, taimed ja erinevad loodusnähtused (udu, äike, vihm jpt), inimkäega toodetud esemed ja ka geomeetriselised kujundid.

Tänapäeva formaalsetel kimonotel ja haoridel on ka peremärke – nii meeste, naiste kui ka laste omadel, kuid neil pole enam sellist sümbolset seost perekonnanimedega. (ibid, lk vi)

Kleitide puhul loobun peremärgi kasutamisest, kuna see rõhutab formaalsust ja kuuluvust, kuid sihtgrupis läbi viidud küsitluse põhjal soovitakse kleite kanda pigem kontserdil või erapeol, st mitteformaalsetel üritustel. Samas nimetatakse Jaapanis „kleidiks“ just formaalsetel üritustel kantavaid pihasse töödeldud kleite, kuid minu valmistatavaid pigem vabaaja ehk *casual*-riideeset nimetatakse hoopis „*onepiece*“.

1.3 Kimono erinevad hooajad ja vanusegrupid

Jaapani hooaegadest rääkides tuleb rõhutada, et jutt ei käi neljast hooajast – kevad, suvi, sügis, talv – vaid iga hooaeg vahetus ca 7-14 päeva tagant. Nutiseadmetele on rakendus „72 hooaega iidse Jaapanis“ (ingl k „72 seasons in ancient Japan“), mis näitab hooaegu nii, nagu need tollal Jaapanis kulgesid – kui palju neid täpselt oli ja millal nad vahetusid: näiteks mis toite, mustreid või värve antud hooajal moekas oli kasutada.

Kui oli soov näidata head maitset ja haritust, tuli ka iidsetel aegadel teada, millist kimonot on sobilik millal kanda – ei oleks olnud maitsekas kanda ploomiõitega kimonot ajal, mil kirsid õied tegelikult täies ilus on (ploomid õitsevad märtsis, kirsid aprillis). Möödunud hooaja kimono mustreid ja motiive pole kohane kanda, kuid samas võis kanda juba järgmisena saabuva hooaja mustreid ja motiive. Sarnast hooaegade jälgimise printsiipi järgitakse ka tänapäeval kimonot kandes.

Jaapanis on ülisuur kogus erinevaid dekoratiivseid mustreid, teostatud erinevates tehnikates – siidil, pakutrükil, lakitud ja ka puidust esemetel, kootud kangaste mustrid jpt. Wichmanni sõnul (1999, lk 205) on erinevus mustri motiivi ja graafilise või figuratiivse motiivi vahel: on taustamuster ja on eraldi mustrite kogumikud, mis sinna taustale laotuvad – tihti jäävad mõlemad ikkagi võrdselt mõjuma.

Kevade (märts-mai) mustriteks on nartsissid, kirsi- ja ploomiõied, kevadlinnud, paabulinnud, magnooliad, liblikad, laevad. Suvemotiivideks (juuni-aug) peab ta maastikuvaateid, suvelinde, iiriseid ja suvelilli (kellukaid), hortensiaid, veelaineid ja kalasid, ümmargusi lehvikuid. Sügiseks (sept-nov) sobivad trummid jm muusikalised instrumendid, värvilised vahtralehed, lehvikud, sügislinnud, puuviljad ja pähklid, krüsanteemid. Talvekuudel (dets-veebr) on sobivad kameeliad ja kanepilehed, kured ja mänguasjad, talvelinnud, lumi ja lumehelbed, koerad ja kilpkonnad, fööniksid. (Nitanai 2017, lk 8-302)

Nooremad naised kannavad värvikirevamaid ja erksavärvilisemaid kimonosid, abielus ja vanema daami kimono põhitoon on pastelsem ja heledam.

Foto 4 ja 5. Vasakul vallaliste naiste värvikirevad kimonod, paremal vanema abielus daami heledam kimono. Liina Shirasaki 2018

Seega kimonot kleidiks õmmeldes tuleb järgida eri hooaegadel levinud siidi värvitoone ja kangasse kootud mustreid-motiive ning arvestada kleiti kandva daami vanust.

1.4 Rõivastumise reeglitest Jaapani ühiskonnas

Vahetusõpingute jooksul valitud õppeaines „Ettevõtlus Jaapanis” rääkis õppejõud Stephen Zurcher, kuidas Jaapanis väheneb tudengite arv iga-aastaselt miljoni võrra; kuidas eluiga on üsna kõrge ja seetõttu vanureid on rohkem kui lapsi; ning ka lemmikloomi rohkem kui lapsi. Tihti tähendab see seda, et vanuritel on vajadusi, mis on täitmata. Õppeaine raames korraldatud ideeturul ja ühtlasi lõplikul hindamisel osalesid kohalikud ettevõtjad, kes valisid välja ühe idee, mida rahastati – eelmisel aastal olla võitnud vanuritele mõeldud äriidee, kus pakuti lemmikloomade riiete eritellimusel valmistamist koos kojutoomise kullerteenusega.

Koolides on levinud koolivormid (kooli minnakse 7-aastaselt), mille eesmärk on vähendada koolikiusamist ning ühtlasi varjata seda, kui jõukast perest õpilane pärit on. Laupäeviti on koolides spordi- ja huviringid, kuhu tuleb samuti kooli embleemidega dressides ja varustusega sõita. Ainus periood, mil noored saavad oma välimusega teha, mida soovivad, on ülikool, kus on riietus tihti vaba. Samuti võib siis ka oma juukseid blondeerida ja soovi korral erksavärviliseks värvida, tööle minnes on tööandjatel üldiselt kombeks dikteerida nii tööriietust kui ka välimust (juuste ja küünte värv, naistel kontsakingade kõrgus jne).

Meessoost õpilased hakkasid läänepärast riietust – koolivormi – kandma juba 19. sajandi lõpus, tütarlaste koolivorm oli esialgu kombinatsioon kohalikust ja lääne moest. Esialgu oli tütarlaste koolivormiks kimono ja obi, komplekti peal laiade voltidega püks-seelik *hakama*. Moeteadlikkusele sai viidata noor neiu sellega, et kimono all kanti krae ja nõöpidega pluusi. 20. sajandi keskel koosnes tütarlaste koolivorm juba volditud või plisseeritud villasest seelikust, madrusekraega pluusist (ees V-kaelus ja seljal nelinurkne, lai krae), kampsunist ja varrukateta vestist. (Berg Encyclopedia of World Dress and Fashion 2010 *sub outward Japan*)

Sellises stiilis euroopalik koolivorm kehtib tänaseni paljudes koolides.

Ülikooli lõppedes korraldavad ettevõtjad üritusi, mida nimetatakse *job hunting* (ingl k „töö jahtimine”), kuhu noored lõpetanud saavad kandideerima minna. Korrektseks peetakse seda, kui oled oma tööavalduse fotol samade riietega, millega töövestlusele lähed (üldiselt kontoritöötajatel must ülikond ja valge pluus). Formaalset ja korrektset väljanägemist peetakse professionaalsuse näitajaks.

Samas nimetavad paljud ettevõtjad töö-jahtimise üritust ka *husband hunting* (ingl k „abikaasa jahtimine”) – nende sõnul on lihtne ära tunda seda tüüpi noori naisi, kes tulevad ettevõttesse tööle vaid ühel eesmärgil – leida endale abikaasa ja jääda tegelikult koduperenaiseks.

20. sajandil saab koolivormist järgmisel eluetapil töövorm – pea igal jaapanlasel on kodus mingisugune tööriietus. Taksojuhtidel on oma vorm, samuti rongisaatjatel. Ka suurte kaubamajade liftides töötavatel naistel on seljas valge pluus, sarnase mustriga seelik ja vest ning peas kübar, käes valged puuvillased kindad – nii on sagivas rahvamassis teenindajaid kergem märgata. (ibid *sub early twentieth century*)

Tööl käies kantakse tihti tööriietust, õhtuti rongides-bussides koju sõitjatel on näha ka nimesildid rinnal. Kontoritöötajate pöhi riietus on must ülikond, naistel on valida kas seelik või püksid (OL ehk ingl k *Office Lady*) ning valge pluus. Töökaaslasi ehk tööperekonda peetakse tähtsaimaks, alles seejärel tuleb eraelu ja kodune perekond. Kuuldes uudistest, kuidas mõnel ettevõttel väga hästi läheb, siis on arvata, et see edu on tulnud töötajate eraelu arvelt.

Ka vahetusõpingute ajal tutvusin noorte tudengineiuudega, kelle sihid elus tundusid jagunevat kas kiiresti abikaasa leida ja koduperenaiseks jääda; leida töö ja jääda iseseisvaks; luua välismaalast noormehega suhe ja koos Jaapanist lahkuda; või loodavad endale ja oma suhetele välismaalastega, kelle abil leida töö välismaal. Kolme Jaapani ülikoolis veedetud semestri jooksul õppisin neid nelja tüüpi juba välimuse ja käitumise järgi ära tundma. Mispärast tänapäeva noored naised soovivad pigem Jaapanist lahkuda, selgitan järgmises peatükis.

1.5 Naise rollist Jaapani ühiskonnas

Abielludes esindavad naised oma abikaasat ja tema perekonda (abielunaine kuulub nn oma abikaasa perekonnasüsteemi) ning naise väljapeetus ja ellusuhtumine sõltuvad sellest, kui kõrge on abikaasa ametikoht. Perekonna vanima pojaga abielludes on selle abielupaari ülesandeks hoolitseda vajadusel mehe vanemate eest.

Noorte naiste huviorbiiti kuuluvad seega pigem mehed, kes poleks perekonna esimesed pojad, ning tihti ei soovi vallalised naised just seetõttu Jaapanisse jääda, et oleks võimalus elada täisväärtuslikumat elu, kus poleks nii palju piiranguid ja rohkem vabadust oma tegevuste üle otsustada.

79-aastase Yoshikoga suheldes selgus tema elukäik. Tema abikaasa oli Jaapani suurfirma kõrgastme juht ning palju aega elati välismaal: aastaid Kanadas, Hispaanias, Austraalias ja ka Londonis. Yoshiko oli õppinud jaapani lilleseadet *ikebana*'t ning tema ülesandeks oli välismaal

elades abikaasat ja tema ettevõtet esindada – korraldada erinevaid üritusi ja ühtlasi kaunistada need lilleseadetega. Ta jälgis oma välimust jaapani traditsiooni kohaselt, värvides juuksed pidevalt tumedaks ja kandes tihti kimonot või formaalset riietust. Kui abikaasa jäi pensionile, koliti Jaapanisse tagasi ning Yoshiko teatas, et ta viskas minema kõik esinduslikud riided ja lõikas maha oma mustad pikad juuksed. Rõõmsalt rääkis ta seda, kuidas ta kannab nüüd poisipead ja laseb juustel olla oma loomulikku halli värvi ning aeg-ajalt lustib ta sellega, et laseb erivärvilisi erksaid triipe juuksevärvile lisada – nüüd pensionil olles võib ta oma välimusega teha, mis ta tahab. Samuti jäi tal pensionipõlves rohkem aega hobidega tegeleda – ta käis aastaid Osakas ukulele eratundides ja kuulub ühtlasi klubisse, kus igakuiselt esinemas käiakse; ta õppis ka klaasimaali ja vitraaži tegemist jpm.

Samas kurtis Yoshiko (ja ka teised sihtgruppi kuuluvad vanemad daamid), et enamus vanemate daamide rõivaid on poekettides leitavad A-lõikelised ja avarad – sellistega saab käia küll sisseoste tegemas ja vajalikud toimetused ära teha, aga sellistega ta end väga ilusana ei tunne. Ta tahaks leida midagi, millega käia näiteks kontserdil või sõpradega kohvikus istumas.

Seetõttu valisingi sihtgrupiks vanemad daamid, kes ei pea enam järgima hierarhilist käitumist ega kombestikku; kel ei ole enam nii palju sotsiaalseid piiranguid ning kel on rohkem vabadust valida oma väljanägemine (soeng ja meigivaba olek) ja riietus; ning kel on soov leida endale tihti värviline kleit, milles saab end vabalt tunda.

2. 1920-1930ndad JA KLEIDID

Vahetusõpingute ajal võetud õppeaine „Jaapani rõivastuse ajalugu” õppejõud Lucile Druet väitis, et Jaapani piiride avamisega välismaalastele 1880-ndatel liikus kimono teistesse riikidesse ning mõjutas sellega ülejäänud läänemaailma riietust – et just avar kimono oli see, mis vabastas naised korsetist ja riidekihtidest ning aitas kaasa naiste emantsipatsioonile.

Samas tuli avar läänepärane riietus Jaapanisse ja vabastas jaapanlased omakorda kimonost ja selle peale käivast obivööst ehk nn jaapani korsetist.

USA kommodoor Matthew Perry saabus 1853. aastal Jaapanisse ja nõudis piiride avamist. Sõjaväeline valitsus kukutati ning sellega lõppes Edo-ajastu ja seda toetav feodaal-süsteem. Algas uus Meiji-ajastu (1868-1912), mil riik ehitati uuesti üles, ning uue valitseja – imperaatori – ja ka rahva kaitseks moodustati modernne sõjaväe süsteem. Jaapani aristokraatlike naiste seas oli neid, kes juba 1880-ndatel hakkasid läänepärast rõivastust kandma – see algas alles pärast keisrinna tungivat soovitusi seda teha, teatades, et Jaapani kultuuriline progress on seni sõltunud „vanale korrale allumisest“; soovitades rahval enam mitte valida oma riietust „põrandal põlvitamise“ vajadusest lähtuvalt, vaid soovitas nüüd pigem kasutada Osaka ehk *Naniwa* kommet „kummardada seistes“. Selline käitumise kombestiku muutus andis naistele rohkem võimalusi oma rõivastuse valikul. Keskklassi jaapanlannad hakkasid läänepärast rõivatust kandma alles 1910-1920ndatel, kuna seni olid imporditud kleidid liiga kõrge hinnaga. (Berg Encyclopedia of World Dress and Fashion 2010 *sub outward Japan*)

Foto 6. Jaapani ja euroopaliku rõivastuse kompott, 1888.a. Lady Librarian blogi

1890.-1900. aastatel jõudis Jaapanisse ka õmblusmasin ning nüüd oli jaapanlannadel lihtsam ise kleite valmistada, kuigi välismaa kumerate lõigete kasutuselevõtmine oli jaapanlaste jaoks tundmatu ja aegavõttev protsess. (ibid, *sub* **japan-west dichotomy**)

Foto 7. Kimonost kleidiks 1897.a. Lady Librarian blogi

Teisalt tööstusrevolutsioon pidurdas jaapanlannade modernse rõivastuse eelistamist kimonole – elektrilised kangasteljed valmistasid kimono siidkangaid kiiremini ja väiksema tööjõuga; siid kedrati tööstuslikel masinatel ning saadaval oli aina rohkem keemilisi värvaineid, millega saavutati erksaid ja kirevaid tulemusi vähema vaevaga. (ibid, *sub* **early twentieth century**)

Japonism levis 20. sajandi alguses kiiresti moepealinna Pariisi, kus moeloojad heitsid kõrvale korsetid ning lõid uue, sirge joonega kleidi vormi, mis võimaldas naistel ühtlasi viljeleda aktiivsemat elustiili. (ibid, *sub* **japonisme**)

Ka kuraator Marion Laev kirjeldab 20. sajandi algust kui aega, mis tõi muudatusi nii kõrg- kui ka argikultuuri, sealhulgas moodi. Muudatuste oluliseks tõukejõuks peab ta lõppenud sõda, naiste iseteadlikkuse kasvu ja ülemaailmset majanduskriisi. Tema sõnul kujunes 1920. aastatel välja uus ettekujutus ilusast naisest; uus ideaal vajas uut siluetti. Seeliku pikkuski muutus aastatega lühemaks, ulatudes lõpuks vaid põlveni. Samuti ei rõhutanud taljejoon enam peenikest pihta, vaid langes sirgelt ja vabalt alla puusadele. Ristkülikut meenutav kleidilõige toetas muu hulgas *art deco* geomeetriaihalust. Maitse- ja rõivastus-küsimused võeti tõsisema vaatluse alla seetõttu, et senine naine kui pereema ja abikaasa lülitati nüüd aktiivsemalt töö- ja seltsiellu. (Moejoon 2018, lk 7-8)

Jaapani kõrged ja pikaksvenitatud maalid (nn järjehoidja formaat) olid uued mõisted lääne kunstimaailma jaoks. Wichmann kirjutab (1999, lk 170), et kitsal pikaksvenitatud formaadil oli Jaapanis suur mõju juba 14. sajandil, sama formaat sai 1890-ndatel ka Euroopa kunstis populaarseks.

Kuna ka kimono koosneb kitsastest pikkadest kangapaneelidest, pole imestamapandav, et see läänemaailmas nii populaarseks sai. Palju on maale (ja ka fotosid) kimonot kandvatest daamidest, kes esialgu kasutasid küll kimonot kui hommikumantlit (briti ingl k *dressing gown*, ameerika ingl k *robe*). Mitmetel maalidel poseerivad välismaalastest daamid, taustal jaapani kunstiesemed – volditavad sirmid, lehvikud, paabulinnud, paberlaternad, keraamika jpm.

Seega sobib selle ajastu kleitide kirjeldus minu ideega – riskülikukujuline ja sirge kehaosa, taljejoon vabalt puusale langemas. Samuti on pensionile jäänud naised iseteadlikumad ja vabanenud abikaasa varju all elamisest ning saavad endale lubada rohkem vabadust. Peale selle toonitab minu valitud ajastu kleidimood nii euroopa kui jaapani naiste iseteadvuse kasvutendentsi. Olen nõus ka Triin Amuriga, kes kirjutab oma 2012. aasta bakalaureuse lõputöös: „... on liiga lihtne ning väärtustkahandav hankida kangaid poeketist, mille müüdav kaup ei kesta ning on masstoodanguna kättesaadav igapähele. Nõnda lisandub asjale ebaeetiline, ebaisiklik ja odav kõla ega lähe tegelikult kokku rahvakunsti autentsuse ja põhimõtetega“.

2.1 Siidkimonost 1920-1930ndate kleidiks

Lõputöö loov-praktiline osa on kleitide tootearendus ja kollektsiooni teostamine.

Pandeemia algusest alates aina kasvas müüdavate kimonote hulk erinevates taaskasutuse ja nn teise ringi poodides. Tihti olid ära antud kimonod, millel olid üksikud plekid või osaline kahjustus vaid kraeserval või õlal. Olles üles kasvanud õmblejast ema kõrval, teadsin, et suur hulk kaunist kimonosiidi on tegelikult veel kasutuskõlblik. Pealkirja „Kimonotest kleitideks“ all soovisin, et selles võiks kajastuda nii siidkimono pikk ajalugu (side kaugete esiemadega) kui ka tänapäevaselt kantavad kleidid.

Kleitide sihtgrupiks on vanemas eas ja pensionile jäänud daamid, kes armastavad kleite kanda. Sihtgrupi seas küsitlust läbi viies selgus, et Jaapanis pakutavad rõivad vanemas eas daamidele on põhiliselt A-lõikelised, alt laienevad ja näevad seljas välja nagu telk. Enamik küsitletutest soovisid kanda kleiti, mis aitaks end ka kõrges eas stiilse ja ilusana tunda ning samas pakuks võimalust varjata kätel olevaid veenilaiendeid või nahahaigusi (sobiva pikkusega varrukad või üle randme

ulatuvad sõrmkindad). Leidsin sihtgrupiks naised, kellele on hingelähedane kohalike mustrite hindamine ja kandmine tänapäevases moes ja kes soovivad ühtlasi rõhutada oma isikupära. Kuna Jaapani kliima on pooltroopiline, saab kleidi juurde sobitada ka ajastutruu kübara, mis päikese eest varju pakub.

Värvikollektsiooni valisin vanemale eale sobivad heledad, mahedad toonid – helesinine, kollane ja roosa. Tööprooviks tegin endale katsetusena tumepunase kleidi.

Kleitide lõikeline lahendus on inspireeritud 1920-1930ndate avarast kehaosast, mis on sirgete joontega – see võimaldab otstarbekalt ära kasutada kimono kitsamaid kandilisi osi.

Kavandasin kleidid, mis on riskülikukujulise kehaosaga ega ole pihasse töödeldud, vaid puusale langeva vööjoonega ja mille kahar seelikuosa ulatub üle põlvesilma. Kaelused on erineva kuju ja suurusega. Varrukad on kas lühikesed, lopsakad ja avarad või kolmveerandvarrukad, käsivarsi katvad. Suurusnumbrid on välja pakutud 38-44 (Jaapanis S-XL), kuid tegumood on kohandatav nii väiksematele kui ka suurematele suurustele.

2.2 Materjali valik ja hooldus

Siidist ja voodriga kimonod viiakse keemilisse puhastusse, kus need võetakse puhastamiseks õmblustest lahti – erinevad kihid võivad olla valmistatud erinevates tehnikates (siidimaal *yuzen*, sõlmbatika *shibori* jpt) ja need vajavad erinevat töötlust. Sihtgrupi naiste seas küsitlust läbi viies selgus, et kuna üritusi, kus kimonot kanda saab, on pandeemia ajal aina vähemaks jäänud, siis on kulukas hooldamine tihti põhjuseks, mispärast kimonotest loobutakse.

Seetõttu valisin oma kleitide valmistamiseks ühevärvilised siidkimonod, millel on sissekootud muster – seda on võimalik kodus siidipesu jaoks mõeldud vahendiga pesta. Samas varjab ka sissekootud muster kleiti kandes näiteks istumisest tekkinud volte ja kortse.

2.3 Tootearendus, kavandamine ja tööproov

Kleitide valmistamist alustasin kimonote ülesharutamistest, et kindlaks teha taaskasutuseks sobivate kangaosade mõõdud ning leida kahjustunud/plekilised kohad. Samuti hoidsin kimonot harutades alles sellega õmmeldud niidijupi näidise, mille abil oli lihtsam osta samas toonis uus

niidirull õmblusmasinaga kleidi õmblemiseks. Tihti oli ostetud kimonokangas üsna jäik, kuid pärast spetsiaalse siidi jaoks mõeldud vahendiga pesemist (siiditükid võrgust pesukotis, õrnpesu pesumasinas külma veega) muutus kangas pehmemaks.

Otsisin kleidi üldmulje ja lõigete osas inspiratsiooni Kyoto Kostüümi Instituudi kodulehelt ning ka telesarjas Downton Abbey olid tolle ajastu kleidid esinduslikult representeeritud. Mulle meeldis telesarjas nähtud kleitide üldmulje – avar piha- ja seelikuosa, erinevad kaelused ja mitmesuguse laiusega kraed. Kuna siid on kerge ja õhuline, lendlev materjal, siis esialgsest taskute ideest tuli loobuda – taskud muudaks kleidi esiosa raskemaks.

Kimono keha põhiosal pole õlaõmblust, ulatub see eest allservast üle õla kuni selja taha allservani, kaeluse jaoks on õlajoonel vaid väike 10-12cm pikkune sisselõige. (vt Lisa 2)

Esiosa kitsad lisapaneelid on esiosa hõlmade pikalt vaheliti ulatumiseks – et kõndides ja istudes jalad ei paistaks. Pikem kraeosa ulatub ühe hõlma puusajoonelt üles kraeni ning kaela ümbert alla teise hõlma puusajooneni; lühem kraeosa on vaid obi alt välja ulatava kaeluseosa jaoks; et see oleks toekam. Mõõdud (Lisa 2) puuduvad, kuna need varieeruvad – sõltuvalt kimono omaniku mõõtudest.

Kokku koosneb kimono 2 kehaosast, 2 esiosa lisapaneelist, 2 varrukast ja 2 kraest.

Pidasin vajalikuks säilitada teatud ühtne stiil ja ajajoon nii rõivastuse üldilmes kui ka aksessuaarides. Kleitidel tahtsin vältida ees ja taga kehaosa keskjoonel kitsaid kangapaneele ühendavat õmblust, seega valisin lõikeks kimono väljanägemisega sarnase kandilise vormi: pihaosale kavandasin laiema keskosa ning kitsamad küljeosad (vt Lisa 2).

Siidkimonote puhul kasutatakse tooni võrra heledamat või tumedamat voodrisiidi, mis paistab allservast paar millimeetrit välja.

Fotod 8 ja 9. Kollase ja roosa kimono allserva näide. Liina Shirasaki 2022

Kavatsen seda allserva toonierinevust ka kleitide puhul kasutada – heledamas toonis kantpael allserva siseküljel lisab ühtlasi allservale raskust ja ei lähe nii hõlpsalt lendlema, ning samas meenutab kimono väljanägemist.

Tööproov

Esimese tööproovi aluseks kasutasin punasel kimonokangal NEWLOOK lõiget R10071 (vt Lisa 1). Kuna sel lõikel oli seljaosa keskel õmblus, kohandasin lõiget, vältides pihaosa keskjoonele jäävaid õmbluseid – sellega pääseb ühtlasi rohkem mõjule sissekootud muster (parempoolne joonis Lisa 1).

Alustasin kokkuõmblemist pihaosadest, samal ajal liblikvarrukaid õmbluse vahele lisades. Lisasin ka rinnavoldi parema istuvuse saavutamiseks. Seejärel lisasin seelikuosa, ning vormistasin kaeluse ja allserva. Tööproovi ajakulu väljalõikamisest valmimiseni oli **7** tundi. (vt Lisa 1, foto 11)

Õlgkübarale õmblesin samast kangast kitsa paela, mille nõöpnõeltega õlgkübara külge kinnitasin. Heegeldasin kleidi juurde õlgkübaraga sarnast tooni sõrmikud ning lisasin kübarale enda valmistatud erinevates toonides punastest siidkangastest tulbiprossi. (vt Lisa 1)

Punast kleiti linna tiheda inimliiklusega turutänaval pildistades õnnestus juba saada oma sihtgrupilt tagasisidet. Mitu seltskonda pensioniealisi daame käis minuga suhtlemas ja uuriti, mis poest selle suurepärase kleidi ostsin ning et paistab ülimugav lõige; küsiti, kuskohast saab nii toredalt sobiva kübara ja ühtlasi sain tellimuse kolmele daamile samad sõrmikud heegeldada.

2.4 Kollektiooni teostamine

2.4.1 Kollektiooni värvivalik

Kollektiooni kleitide värvideks sai valitud helesinine, helekollane ja roosa.

Siidkimono sinise värvi kohta kirjutab Yumioka (2017, lk 95), et see esindab avara taeva, ookeani ja kiirelt voolava jõe või kristallselge järve värvi. Igapäevases elus on sinine värv pidevalt meie ümber. Sinist siidkimono värvi on autori sõnul siiski raske kirjeldada, kuna sinise ja indigo tuvastamine on isemoodi erinevates riikides ja ka erinevatel ajaloolistel perioodidel.

Legrandi sõnul tutvustaski taim nimega indigokirbutatar (ingl k *knotweed*, ld k *Polygonum tinctorium Aiton*), mille tõid Jaapanisse hiinlased, Jaapanile sinist värvi. Jaapanlannad on juba varasest ajast kodudes pere tarvis indigoga kangaid värvanud. Kodusest kasutusest arenes kangaste värvimine kaubanduslikuks tegevuseks, millest naised küll välja arvati, ning igal külal oli oma värvitöökoda (ingl k *dye house*). Puuvill tuli Jaapanisse Portugali ja Hiina kaudu 15. sajandi keskel. Varasemal ajal värvitigi indigoga pigem puuvillaseid suvel kantavaid kimonosid (jukatad), aga ka pükse ja erinevaid jakke ning madratsikatteid. (Indigo 2013, lk 40)

Sinise erinevaid toone siidkomonotel toob Yumioka (2017, lk 96-111) välja kaheksa:

1. Taevasinine (ingl k *cerulean*)
2. Safiirsinine (ingl k *sapphire blue*)
3. Meresinine (ingl k *marine blue*)
4. Türkiissinine (ingl k *cyan blue*)
5. Koobaltsinine (ingl k *cobalt blue*)
6. Sinine türkiis (ingl k *blue turquoise*)
7. Salveisinine (ingl k *salvia blue*)
8. Horisondisinine (ingl k *horizon blue*)

Kollane kiirgab erksat, sooja valgust, mille järele inimsilm näljaselt januneb. Iidsete budistlike kirjarullide ehk sustrate kopeerimiseks mõeldud käsitsivalmistatud riisipaber polnud tihti lumivalge, vaid värviti kollakamaks. Kollaseks värvimine ei peletanud ainult kahjureid, vaid muutis ka tindi tooni tumedamaks. Kollast on alati peetud kõrge seisuse värviks. (ibid, lk 179)

Yumioka (ibid, lk 180-189) toob välja viis kollase tooni:

1. Päevalillekollane (ingl k *sunflower*)
2. Kollakasroheline (ingl k *Chartreuse yellow*)
3. Sidrunikollane (ingl k *lemon yellow*)
4. Maisikollane (ingl k *maize*)
5. Linakollane (ingl k *flax*).)

Roosat peetakse ehedaks kevade värviks. Heledama roosa toone on lihtsam teiste värvidega sobitada ning see sai nimetuse „muutuse värv“ (ingl k *colour of change*), viidates armunud mehele! Siiski kasutatakse õrnu ja pehmeid roosa eri toone naiste südames toimuva kirjeldamiseks. (ibid, lk 67)

Roosa erinevaid toone (ibid, lk 68-83) on kaheksa:

1. Korallroosa (ingl k *coral pink*)
2. Kirsiroosa (ingl k *cherry pink*)
3. Cupid-roosa (ingl k *cupid pink*)
4. Asalearoosa (ingl k *azalea pink*)
5. Väga kahvatu orhideeroosa (ingl k *very pale orchid pink*)
6. Põõsaspojengiroosa (ingl k *peony tree pink*)
7. Fuksiaroosa (ingl k *fuchsia pink*)
8. Roosiroosa (ingl k *rose pink*)

Ülaltoodud värvitoonide näidete põhjal võib liigitada kleitide kollektsiooni kimono värvid heledaks taevasiniseks (sinise esimene toon), heledaks kollakasroheliseks (kollase teine näide) ja tumedaks põõsaspojengiroosaks (roosa kuues näide).

2.4.2 Õmblusprotsessi kirjeldus

Ülesharutatud kimono osade mõõdud:

	Kleit 1	Kleit 2	Kleit 3
2 kehaosa	36 cm lai 316 cm pikk	36 cm lai 306 cm pikk	36 cm lai 315 cm pikk
2 kehaosa lisapaneeli	18 cm lai 140 cm pikk	18 cm lai 138 cm pikk	18 cm lai 145 cm pikk
2 varrukad	36 cm lai 99 cm pikk	36 cm lai 102 cm pikk	36 cm lai 106cm pikk
pikk krae	18 cm lai 195 cm pikk	18 cm lai 193 cm pikk	18 cm lai 198 cm pikk
lühike krae	18 cm lai 84 cm pikk	18 cm lai 85 cm pikk	kahjustatud

Tabel 1. Kimono osade mõõdud

Modellide mõõdud:

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Üldpikkus	150 cm	158 cm	143 cm
Rinnamõõt	95 cm	87 cm	82 cm
Talje	90 cm	75 cm	70 cm
Kleidi taljejoon	97 cm	92 cm	90 cm
Puusamõõt	94 cm	97 cm	94 cm

Tabel 2. Modellide mõõdud

Lõigete konstrueerimine

Lõigete konstrueerimine modellide mõõtude järgi võttis aega igal kleidil umbes 20 minutit.

Kleitide lõikelised lahendused on ära toodud Lisas 3.

Lõigete paigutused ülesharutatud kimono osadel asuvad Lisas 4.

Proovid

Esimese proovi tegin iga kleidi puhul pärast pihaosa kokkuõmblemist, et veenduda taljeosa kõrguses ja kaenlaaugukaare sügavuses.

Teine proov oli pärast varrukate ja seelikuosa lisamist, et kontrollida varruka ja seelikuosa pikkust.

Iga kleidi juurde olin ette valmistanud õlgkübara, millele lisasin nõöpnõeltega samast kangast siidist paela, samuti oli pakkuda heegeldatud valgeid randmekatteid või kreemikas toonis heegeldatud sõrmikuid. (vt Lisa 5)

2.4.3 Valupunktid

Juba tööproovi tumepunast kimonot üles harutades märkasin, et kanga sise- ja välisküljel on värvitooni erinevus. Hiljem õmmeldes tuli üle kontrollida, kas lõike osad said korrektselt kokku õmmeldud. Pidevalt tuli õmmeldes ka kangast ja õmblusi triikida, sest siid kortsus kiiresti – ka

õmblemise ajal näiteks korraks kätt pooleliolevale kangale toetades. Toonierinevuse jälgimist ja kanga kortsumist esines ka kollektsiooni kleitide puhul.

Varruka lõige oli kangast laiem, seega lisasin 2-3 cm laiuse lisariba, mis jäi selja taha kaenla alla.

Kuna siidi sissekootud muster oli hõre ja asümmeetriline, tegin kõikide kleitide puhul valiku kaeluse kant seestpoolt käsitsi peitpistetega kinnitada – masinõmblus oleks visuaalselt liiga silmatorkav. Kuna siid on libe, siis kippusid peitpisted kleiti selga proovides hargnema; tegin käsitsiõmbluse uuesti, kuid seekord üleloomispistega. Teine valik osutus vastupidavaks.

Proovide käigus selgus ka, et siksakõmblusega ääristatud servad kippusid ikka ja jälle narmendama. Seetõttu tegin otsuse külgedel olevad õmblused mitte traditsiooniliselt lahku jätta, ja ka triikida – vaid kokku ääristada, lootuses vastupidavusele.

Valitud kimono värvide osas võin helesinine ja helekollasega rahule jääda, kuna neile leidsin kiiresti modellid. Roosa värviga ebaõnnestusin, järjest viis modellikandidaati ütlesid kangast nähes erinevaid vabandusi tuues ära. Sihtgruppi küsitledes selgus, et kuigi on tegu maheda vanaroosa tooniga, peetakse roosat pigem noore vallalise või värskest abiellunud naise värviks. Seetõttu on vanaroosa kleidi modelliks (sihtgruppi mittekuuluv) 28-aastane abielunaine.

2.5 Aja- ja materjalikulu

Materjalide otsimine: kolme kollektsiooni kleidi jaoks kimonote ja nende värvide valimise protsess oli pikaajaline ning kujunes juba elustiiliks, seetõttu on ajakulu raske määratleda. Kestis koos viimase kleidi valmimiseni mais 2022.

Lõigete konstrueerimine ja tööproovi õmblemine: kokku 10 tundi

Õmblemine ja viimistlemine: 04.04.2022 – 05.05.2022, 23 tundi

	Kleit 1	Kleit 2	Kleit 3
Lõigete konstrueerimine + väljalõikamine	1 h	1 h	1 h
Pihaosa kokkuõmblemine 1. prooviks	1 h	1 h	1 h
Varrukad+seelikuosa 2. prooviks	1 h	1 h	2 h
Varrukasuu ja allserva õmblus	2 h	2 h	2 h
Kaeluse käsitsiõmblus	2 h	2 h	1 h
Varrukasuu käsitsiõmblus	-	1 h	1 h
KOKKU	7 h	8 h	8 h

Tabel 3. Kleitide valmistamise ajakulu

Materjalikulu

	Kimono 1	Kimono 2	Kimono 3
Hind taaskasutuspoes	16 €	32 €	40 €
Õmblusniit: 240 m, 100% polüester	3 €	3 €	3 €
KOKKU	19 €	35 €	43 €

Tabel 4. Kleitide valmistamise materjalikulu

3. KOKKUVÕTE

Käesolev diplomitöö „Siidkimonost kleidiks” koosneb kahest osast. Esimene teoreetiline pool käsitleb kimono ajaloolist tausta, lõiget ja peremärke, hooegade värve ja motiive ning naise rolli jaapani ühiskonnas. Teine pool on praktilise osana siidkimonotest kleidikollektsiooni kavandamine ja teostamine.

Kinnitust on leidnud hüpoteesina esitatud väide, et kimonoid saab taaskasutada ka selle kitsaid osi ära kasutades, tänu just valitud 1920-1930ndate moejoone riskülikukujulise kehaosa lõikele. Sellisena säilib kimonole sarnane kandilistest lõigetest koosnev välisilme kleidi juures; seda ka varrukasuu või kleidi allserva siseküljele teist tooni kantpaela lisades. Sain ka teada, et sihtgrupi vanadaamide seas eelistatakse ühevärvilisi kleite, mis näeksid koos aksessuaaridega stiilsed välja. Üllatusena tuli, kui paljud modellide kandidaadid eelistasid ka üsna erksaid roheline ja lilla toone – seega sihtgrupi vanadaamid pole reeglit, mis värvi keegi kanda tohib, sest pensionipõlv pakub rohkem vabadust.

Diplomitöö loov-praktilise osa eesmärk oli kavandada ning valmistada ülesharutatud kimono osadest 1920.-1930. aastate ainealine kollektsioon, millesse kuuluvad kolm erineva värvusega kleiti. Sealjuures olen arvesse võtnud kasutatava materjali naturaalsuse (kleitide puhul siid, käekatted puuvill), eelneva päritolu (tekstiilid pärinevad valdavalt taaskasutuskeskustest, *secondhand*-kauplustest, tuttavate ja sõprade kodustest varudest), ning kimono mustrite ja lõikelahendused.

Antud diplomitöö tegemisega õppisin väga palju rõivaste disainimise, õmblemise ja materjalide kasutamise kohta. Õppisin ka vastavalt mõõtudele lõikeid konstrueerima ning nn eritellimusel kleiti valmistades kliendi soove arvestama (nt varrukate v kleidi pikkus). Samuti näen nüüd rohkem võimalusi ühe kollektsiooniteema lahendamiseks eri vormis, (taaskasutuslikus) materjalis või teostuses. Kindlasti jätkan oma edaspidist tööd taaskasutuslike kimonokangastega. Niisamuti soovin edaspidi kasutada pärandtehnoloogilisi detaile oma loomingus, sest tegu on väga inspireeriva materjaliga. Tunnen, et mul on selles valdkonnas veel palju õppida ning kleitide kollektsioon on alles üks minu esimesi samme valitud teel.

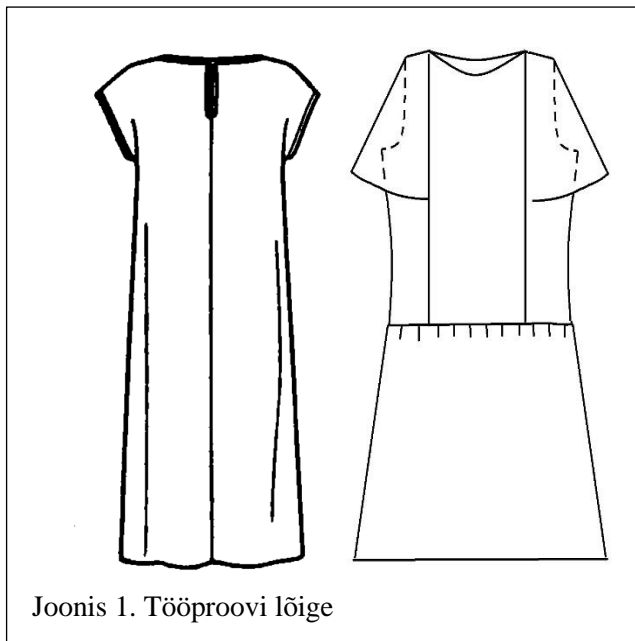
Täna väga hea toetuse ja abi eest oma juhendajat Riina Tombergi ning loomulikult kõiki tutvusringkonnast leitud modelle, kes olid valmis mind aitama.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Adachi, Fumie. 1972. Japanese Design Motifs. 4260 Illustrations of Japanese crests. New York: Dover Publications.
2. Koll, K. ja Paves, T. 2021. Kimono. Jaapani ilu puudutus. Tln: Printon.
3. Laev, Marion. 2018. Moejoon: pidulik rõivamood 1920-1940. Tln: Tallinna Raamatutrükikoda.
4. Legrand, Catherine. 2013. Indigo. The Colour That Changed The World. London: Thames and Hudson Ltd.
5. Nitnai, Keiko. 2017. An introduction to patterns and designs. Tokyo: Tuttle Publishing.
6. Wichmann, Siegfried. 1999. Japonisme. London: Thames & Hudson.
7. Yumioka, Katsumi. 2017. Kimono and the Colours of Japan. Kimono Collection of Katsumi Yumioka. Tokyo: PIE International.
8. Berg Encyclopedia of World Dress and Fashion. East Asia. 2010. Ed. Vollmer, John E. UK: Oxford.
9. Amur, Triin. 2012. Ormsö by Triin Amur. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Tartu Ülikooli rahvusliku tekstiili eriala. Tartu.
10. Adamson Eric'u muuseumi koduleht. <https://adamson-eric.ekm.ee/syndmus/kimono-jaapani-ilu-puudutus/> (20.04.2022)
11. Lady Librarian blogi. <http://ladylibrarian123.blogspot.com/2014/02/east-meets-west-meijipunk-fashions-in.html> (05.05.2022)
12. Shoso-in muuseumi koduleht. <https://shosoin.kunaicho.go.jp/en-US/> (28.12.2021)

LISAD

Lisa 1 Tööproov ja tootearendus

Kleidi lõike osad:

- 1 – Pihaosa esikeskosa 1 tk
- 1A, 1B – Pihaosa esi-küljeosad 2 tk
- 2 – Pihaosa selja-keskosa 1 tk
- 2A, 2B – Pihaosasa selja-küljeosad 2 tk
- 3 – Liblikvarrukad 2 tk
- 4 – Seelikuosad 4 tk

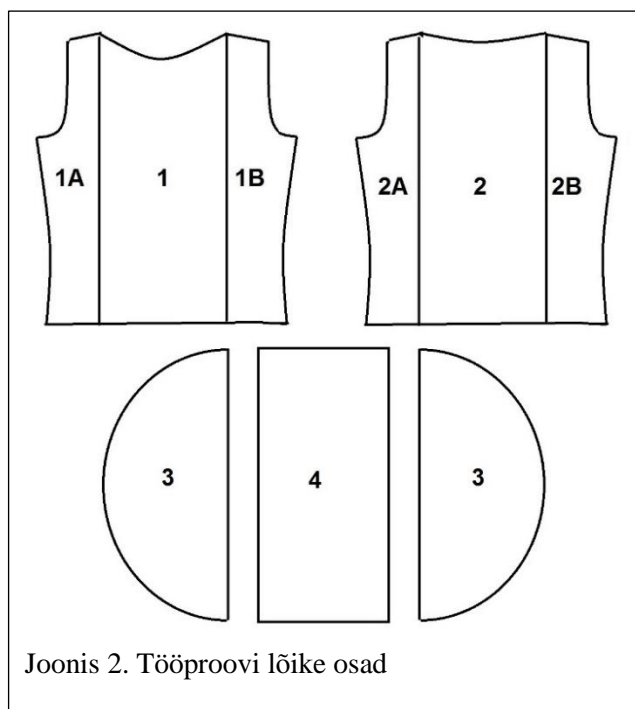

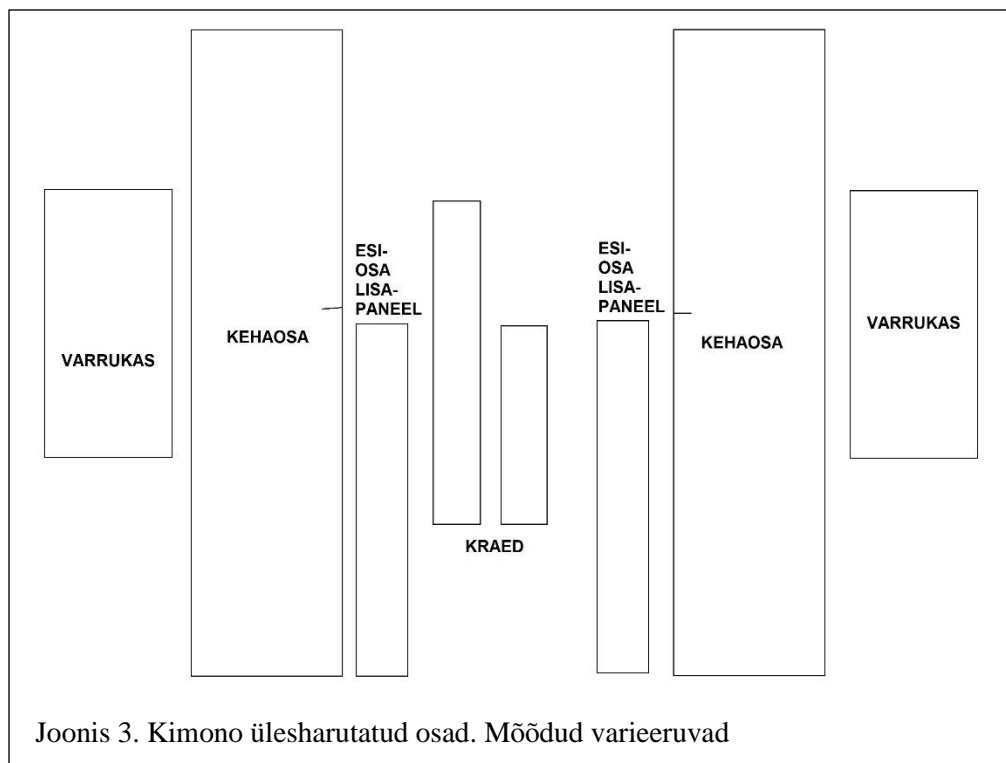

Foto 10. Esimene kleit, tööproov

Foto 11. Õlgkübar ja heegeldatud sõrmikud

Lisa 2 Ülesharutatud kimono osad

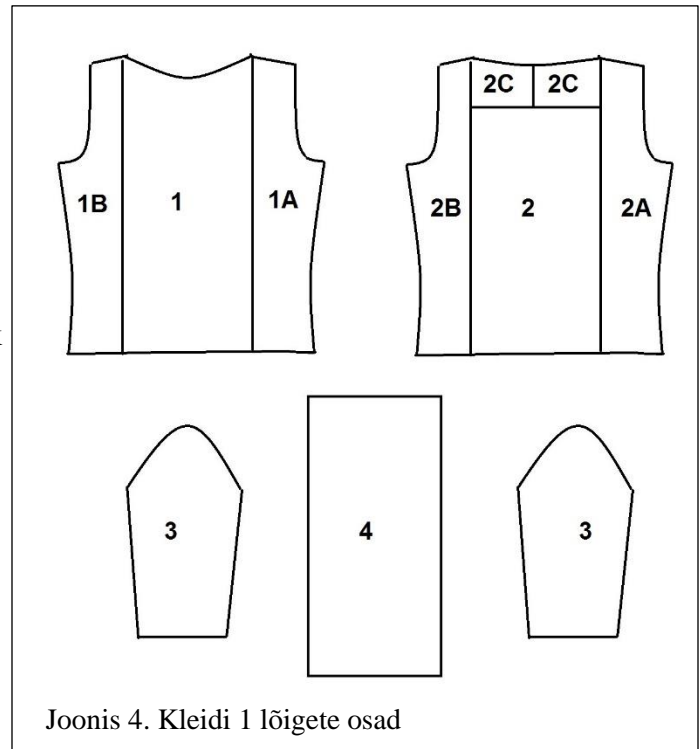

Joonis 3. Kimono ülesharutatud osad. Mõõdud varieeruvad

Lisa 3 Kleitide lõiked

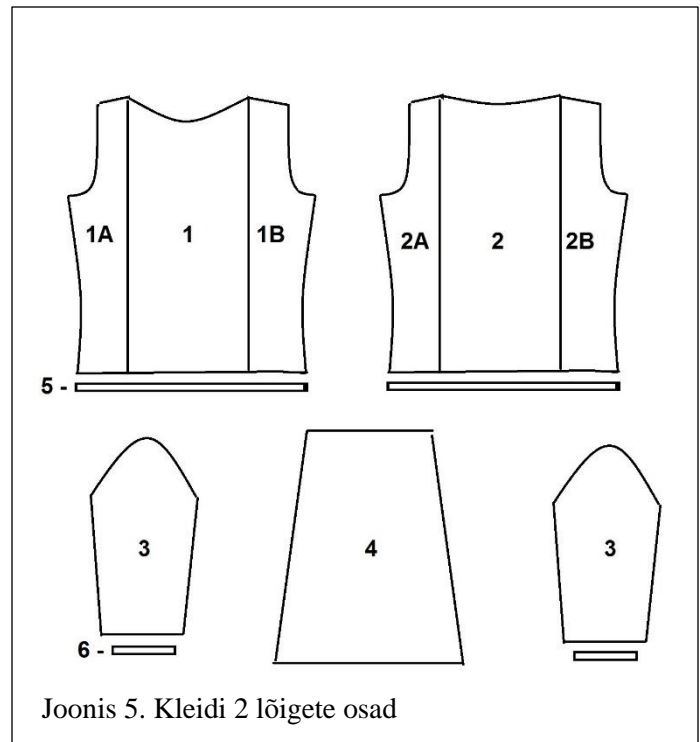
Kleidi 1 lõigete osad:

- 1 – Pihaosa esikeskosa 1 tk
- 1A, 1B – Pihaosa esi-küljeosad 2 tk
- 2 – Pihaosa selja-keskosa 1 tk
- 2A, 2B – Pihaosa selja-küljeosad 2 tk
- 2C – Pihaosa seljaosa passe lõhikuga 2 tk
- 3 – Varrukad 2 tk
- 4 – Seelikuosad 4 tk

Kleidi 2 lõigete osad:

- 1 – Pihaosa esikeskosa 1 tk
- 1A, 1B – Pihaosa esi-küljeosad 2 tk
- 2 – Pihaosa selja-keskosa 1 tk
- 2A, 2B – Pihaosa selja-küljeosad 2 tk
- 3 – Varrukad 2 tk
- 4 – Seelikuosad 4 tk
- 5 – Vööjoone kant 2 tk
- 6 – Varrukasuu kätis 2 tk

Kleidi 3 lõigete osad:

1 – Pihaosa esikeskosa 1tk

1A, 1B – Pihaosa esi-küljeosad 2tk

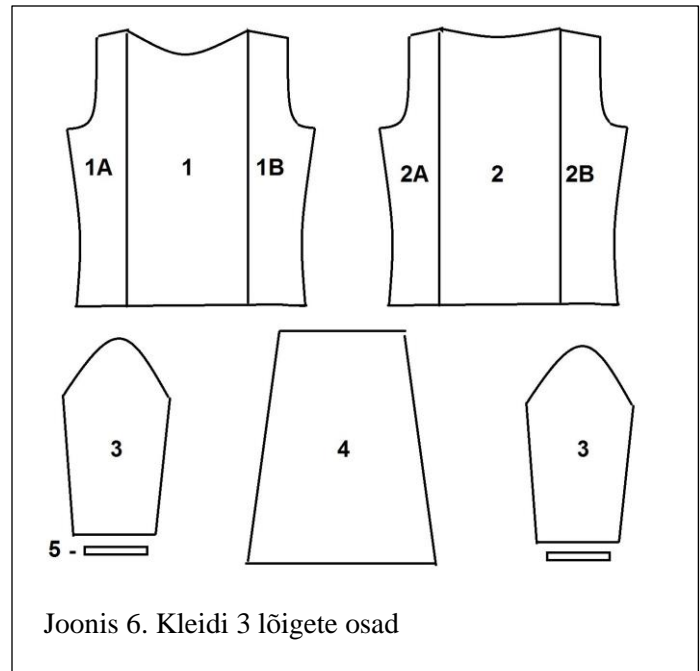
2 – Pihaosa seljakeskosa 1tk

2A, 2B – Pihaosa selja-küljeosad 2tk

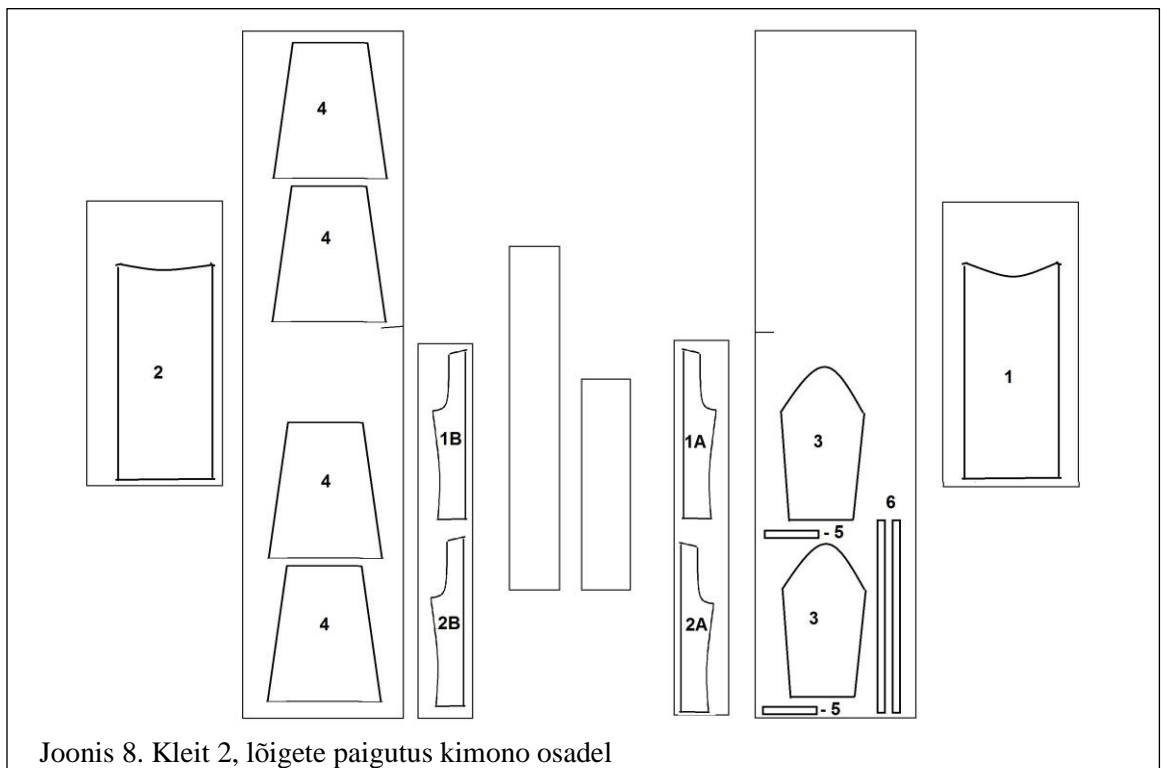
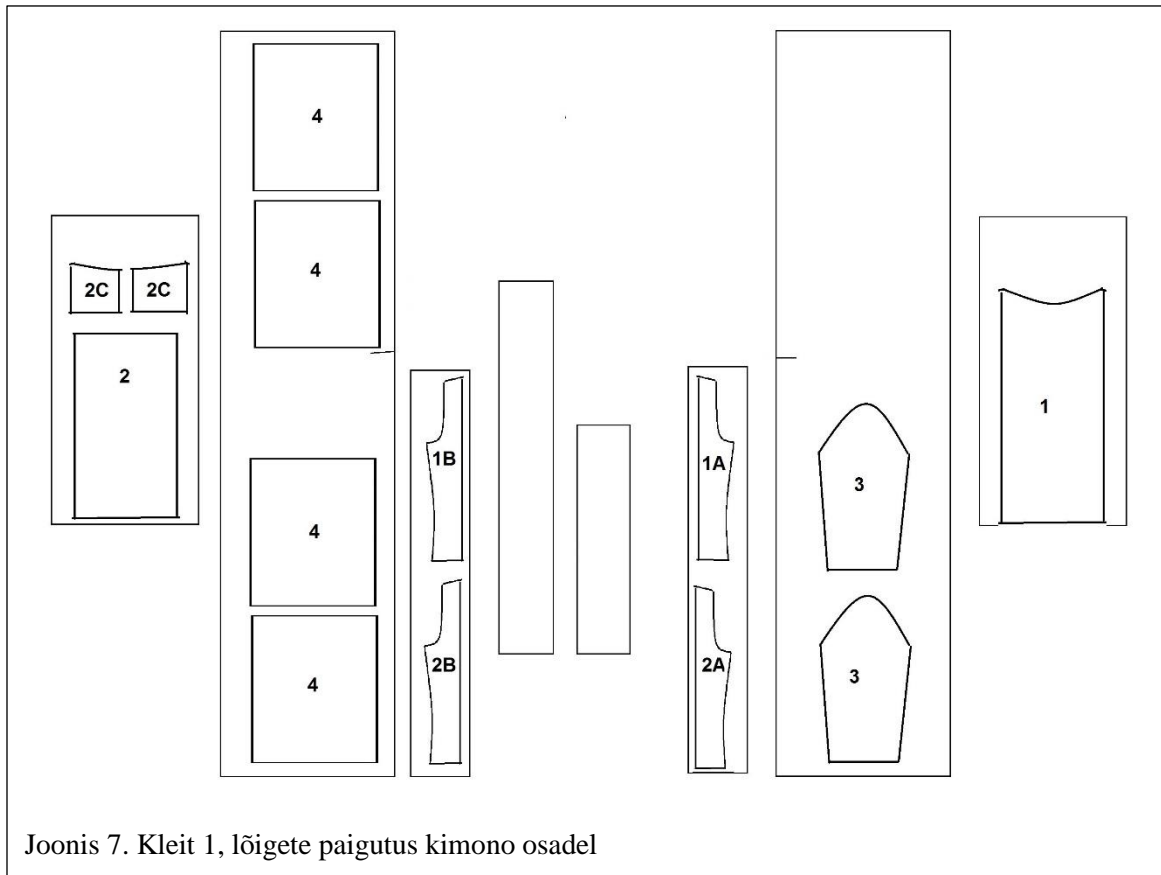
3 – Varrukad 2tk

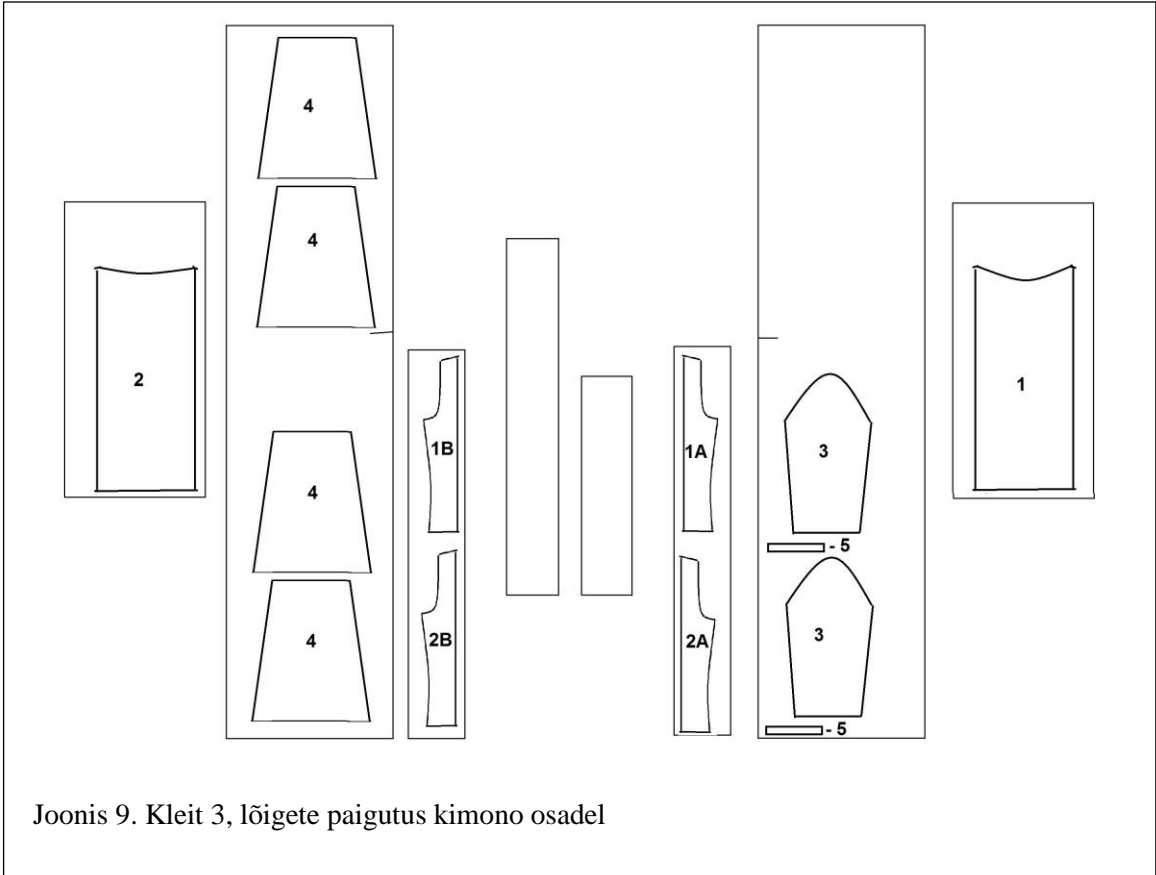
4 – Seelikuosad 4tk

5 – Varrukasuu kätis 2tk

Lisa 4 Lõigete paigutus kimono osadel

Joonis 9. Kleit 3, lõigete paigutus kimono osadel

Lisa 5 Kleitide aksessuaarid, kübarad ja käekatted

Foto 12, 13 ja 14. Kübarad samast kangast dekoratiivse paelaga. Liina Shirasaki 2022

Foto 15. Käekatted. Liina Shirasaki 2022

Lisa 6 Kleidikollektsiooni fotod

Foto 16 ja 17. Kleidi 1 esi- ja tagantvaade. Liina Shirasaki 2022

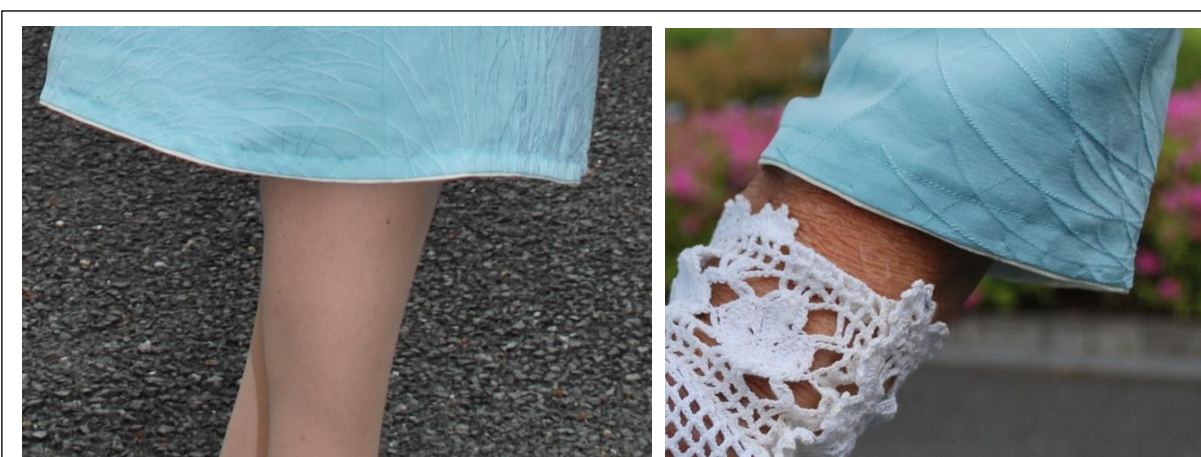

Foto 18 ja 19. Kleit 1, valge kantpael varrukasuul ja kleidi allserval. Liina Shirasaki 2022

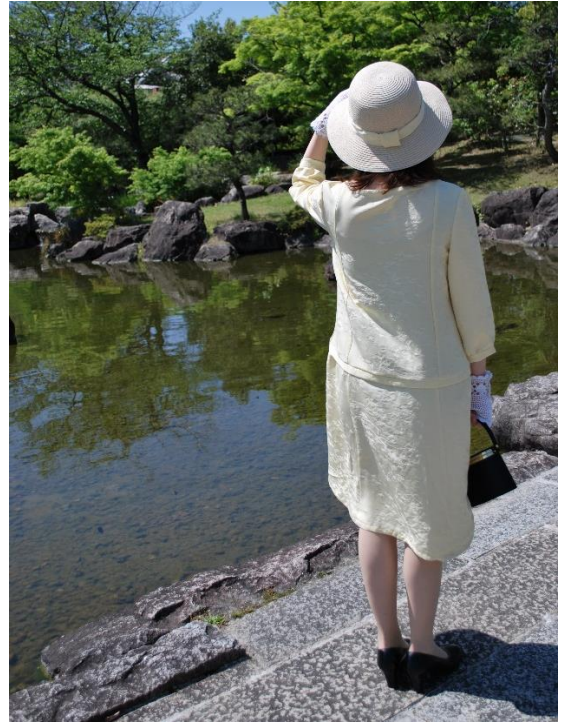

Foto 20 ja 21. Kleidi 2 esi- ja tagantvaade. Liina Shirasaki 2022

Foto 22. Allserva hele kantpael. Liina Shirasaki 2022

Foto 23 ja 24. Kleidi 3 esi- ja tagantvaade. Liina Shirasaki 2022

Foto 25. Kleidi 3 allserva hele kantpael. Liina Shirasaki 2022

SUMMARY

The title of this thesis is: From silk kimono into a dress by Liina Shirasaki.

The choice of this thesis' topic is led by my exchange studies in Japan, in Kansai Gaidai university for three semesters in 2016-2017. I became more familiar with wearing a kimono myself and often upcycling them into modern clothes so my interest in the history of the kimono and its usage in the modern day grew. I started to question why in recycling shops there are such a wide selection of kimonos for sale that have a few stains or a little damage so it is not suitable to wear them in a traditional way. I am interested in the use of an ethnographic source material in a contemporary fashion. This topic is mentioned very little and in Japan there are some studios where it is possible to upcycle your kimono into a formal and a tight dress with a lining.

The research part of this work consists of one chapter. The first chapter is about the history of the kimono and its crests, an overview of seasonal patterns and colors that are used, and an overview of Japanese society and the role of women in it. The second chapter is dedicated to 1920-1930's and explains why it was used as a source of inspiration, as well as focusing on designing and making the collection of dresses. I have added photos and sketches to my work extras.

The aim of this thesis' creative-practical part aim was to design and make a collection of 3 dresses in the spirit of 1920-1930's. Relevant points were the fabrics' naturalness (silk and cotton), its origin, colors and design.

I learned a lot in designing, sewing and using different materials working on this thesis. I also learned how to construct a dress pattern according to the customer's body shape and to take into consideration the customer's special requests about the length of a garment or the shape of the sleeves. I can see myself using a lot of different approaches while creating one collection. I am sure that I will continue working with upcycling kimono textiles. I'm also planning to continue using folk textiles in my future work, because these are very inspirational sources. I feel that I still have a lot to learn and this dress collection is the first step on my way to designing.

LIHTLITSENTS

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Liina Shirasaki,

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Siidkimonost kleidiks,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on Riina Tomberg,

(juhendaja nimi)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Liina Shirasaki

autori nimi

14.05.2022